Πρόγραμμα «ρουτίνας»

Του Φοίβου Ανωγειανάκη

Έπειτα από μια σύντομη ανάπαυλα, εξαιτίας των γιορτών, τα διάφορα ρεσιτάλ επιμένουν να μας κάνουν να πιστέψουμε ότι η Αθήνα έχει κι αυτή τη μουσική της ζωή, όπως π.χ. η Βιέννη ή το Λονδίνο! Άλλο τώρα αν αυτά τα ίδια – μ' ελάχιστες εξαιρέσεις – δεν κάνουν τίποτα άλλο παρά να υπογραμμίζουν την επαρχιακή μας νοοτροπία και το μέτριο ή χαμηλό επίπεδο ποιότητας των συναυλιών μας.

Στην πρώτη συναυλία της του '85, η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών με μαέστρο τον αρμενικής καταγωγής Βαρουγιάν Κοτζιάν (γεν. 1940) και σολίστα τον βιολιστή Λεωνίδα Καβάκο μας έδωσε ένα πρόγραμμα «ρουτίνας» όπως λένε. Ένα πρόγραμμα δηλαδή με έργα από το τρέχον, χιλιοπαιγμένο ρεπερτόριο, του οποίου η τύχη και μόνον – καλή ή κακή – μπορεί να δικαιώσει ή όχι τελικά τη συναυλία: η μπετοβενική «Τέταρτη», η «Γιορτή» του Τζώρτζη Λαμπελέτ και το κοντσέρτο για βιολί και ορχήστρα του Τσαϊκόφσκι. Με σπουδές στην Αυστρία – κοντά στον Ροβαρόφσκι – και σήμερα με μια αξιόλογη σταδιοδρομία ο Κοτζιάν ξέρει ασφαλώς τη δουλειά του. Στη συνεργασία του ωστόσο με την «Κρατική» δεν μπορούμε δυστυχώς να πούμε ότι ευτύχησε. Αντίθετα ατύχησε και στα δυο καθαρά ορχηστρικά έργα, τη συμφωνία και το ελληνικό έργο.

Λίγες φορές θυμόμαστε να έχουμε ακούσει την μπετοβενική «Τέταρτη» τόσο υποτονικά παιγμένη. Καταναοούμε βέβαια ότι θέλησε να δώσει στην εκτέλεση ένα ινάλωρο, κλασικό τόνο. Το αποτέλεσμα όμως τον πρόδωσε. Μακρόσυρτα – εννοούμε εσωτερικά – τέμπια, με πλαδαρό ρυθμό που μόλις κρατιόταν στα πόδια τους, χωρίς αντιθέσεις και χρώμα, η «Τέταρτη» μεταμορφώθηκε σ' ένα αναιμικό, αδιάφορο έργο ανίκανο να κεντρίσει την προσοχή του ακροατή.

Μοναδική νησίδα μουσικής σ' ολόκληρη τη συναυλία η εκτέλεση του Τσαϊκόφσκι από τον Λεωνίδα Καβάκο. Βιολιστικό ταλέντο, που ελπίζουμε να φύγει γρήγορα για ανώτερες σπουδές, μας έδειξε για άλλη μια φορά πόσο ζηλευτές ικανότητες διαθέτει. Περισσότερο συγκεντρωμένος, ξεπέρασε με πολύ άνεση τις μεγάλες τεχνικές δυσκολίες του έργου, που έστησε μακριά από τις συνηθισμένες, γλυκερές εκφραστικές υπερβολές. (Πάλλας, 14.1.85).

Μουσική για λαγούτο μπαρόκ

Φύγαμε καλύτεροι, πιο πλούσιοι, πιο ήρεμοι από την πρόσφατη εμφάνιση στο Ινστιτούτο Γκαίτε της Αθήνας του λαγουτίστα Κόνραντ Γιούγκχαινελ. Το ρεσιτάλ του με έργα για λαγούτο μπαρόκ, ήταν αναπάντεχο δώρο και μαζί μάθημα για τις ρίζες της κλασικής δυτικής μουσικής.

Τα δυο έργα του δεύτερου μέρους του προγράμματος – την ίδια ώρα έπρεπε να παρακολουθήσουμε και μιαν άλλη συναυλία – μας έδωσαν τη γνώριμη προσωπικότητά του Γιούγκχαινελ, έτσι όπως την ξέρουμε κυρίως από τους δίσκους του. Τόσο στον Βάις (1686-1750), Ουβερτούρα και Πρελούντια και Φούγκα, όσο και στον Μπαχ, σουίτα σε Ντο μείζονα για τσέλο, σε μεταγραφή για λαγούτο, είχαμε την ίδια δαχτυλική άνεση, όσο και αν ορισμένες λεπτομέρειες δεν έφταναν – πολύ φυσικό, θα λέγαμε – την άψογη τελειότητα της εκτέλεσης σε στούντιο μαγνητοφώνησης, όπου ο καλλιτέχνης έχει το δικαίωμα της επανάληψης. **Η μουσική** όμως και στους δυο συνθέτες κράτησε το χρώμα και την ατμόσφαιρα της εποχής. (15.1.85).

Ευλογία η «μουσική δωματίου»

Νά που μερικοί πιστοί στο είδος εξακολουθούν να καλλιεργούν σ' αυτόν τον τόπο τη μουσική δωματίου. Ένα είδος που απαιτεί μόνο θυσίες και υπομονή. Υπομονή κι επιμονή για να κερδίσουν, όχι βέβαια χρήματα – αυτό, το ξέρουν καλά, πως πρέπει να το ξεχάσουν – αλλά την ξεχωριστή εκείνη χαρά που χαρίζει η μουσική δωματίου πρώτα σ' αυτούς που την καλλιεργούν κι έπειτα στον ακροατή.

Την ατμόσφαιρα αυτή ζωντάνεψε το αθηναϊκό τρίο εγχόρδων, με τους Π. Βαλεντή - βιολί, Γ. Βατικιώτη - βιόλα και Φίτα Βαλεντή - τσέλο, με έργα Μπαχ, Άισλερ, Δραγατάκη και Χάυντν (στο πρώτο μέρος του προγράμματος που ακούσαμε). Θαυμάσια η επιλογή και ωραία τελικά η σύνθεση των παραδοσιακών συνθετών με τις σύγχρονες τάσεις (Άισλερ και Δραγατάκης).

Φανερή η προσπάθεια και στα τέσσερα έργα για μια αξιοπρεπή τεχνική, παράλληλα με το κατάλληλο ύφος. Το δεύτερο – το ύφος – ευτύχησε γενικά πολύ περισσότερο από την τεχνική τελείωση, εκτός από το «Πρελούντιο και Φούγκα» του Άισλερ που απαιτούσε μεγαλύτερο «ξεκαθάρισμα» στη φράση και πλαστικότητα. Αντίθετα χαρήκαμε ιδιαίτερα τη δραματική ένταση και τις λεπτές λυρικές αποστροφές στο «Τρίο» (1965) του Δραγατάκη, που δόθηκε σε πρώτη παγκόσμια εκτέλεση: ένα σημαντικό σύγχρονο ελληνικό έργο που αντέχει στο χρόνο που πέρασε.

Τέλος η κλασική πλευρά του προγράμματος, Μπαχ (μεταγραφή σονάτας για Τρίο εγχόρδων) και Χάυντν (Τρίο έργο 32 αρ. 3), ευτύχησε όπως είπαμε στο ύφος. Τεχνικά θα κέρδιζε περισσότερο αν ο συγχρονισμός των τριών οργάνων, η λεπτομέρεια στο τελείωμα της φράσης και οι ατάκες ήταν ακόμα αυστηρότερες (Εταιρία των Φίλων του Λαού, 15.1.85).